

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
معاونت آموزشی

الف: طرح دوره (Course plan)

عنوان درس: پرستاری بهداشت محیط

نام استاد درس: دکتر محمدی

پیش نیاز درس: اپیدمیولوژی

رشته و مقطع: پرستاری - کارشناسی

تعداد و نوع واحد: ۱ نظری عملی

هدف کلی درس: این درس به منظور آشنایی دانشجویان با مسائل بهداشت محیط در جامعه و عوامل موثر بر آن ارائه می‌شود تا با استفاده از دانش و آموخته های بهداشتی بتوانند در جهت تشخیص مشکلات بهداشتی جامعه راهکارهای ممکن را با تکیه بر اصول فرآیند پرستاری ارائه دهند

جدول زمان بندی ارائه درس پرستاری بهداشت محیط

زمان بندی جلسات تئوری : بخش اول (تعداد ۸ جلسه ۲ ساعته)		
تعداد جلسه	تاریخ جلسه	عنوان جلسه
جلسه اول		مفاهیم بهداشت محیط ،بحران محیط زیست، بهداشت آب: منابع آلودگی آب، سختی آب، مراحل تصفیه آب، گندزدایی آب، بیماریهای منتقله از آب، بررسی کیفیت آب
جلسه دوم		بهداشت هوا: آلودگی هوا، منابع آلودگی، وارونگی، شاخص های آلودگی، روش های پیشگیری اهمیت آلودگی خاک
جلسه سوم		کنترل بهداشت مواد غذایی (گوشت،مرغ،تخم مرغ،شیر و...)، فساد مواد غذایی، بیماری های ناشی از غذا ، آلودگی اولیه و ثانویه مواد غذایی، پیشگیری از آلودگی های ثانویه
جلسه چهارم		اهمیت دفع بهداشتی زباله، مراحل دفع زباله، روشهای دفع زباله، بهداشت محیط بیمارستانها ،نقش پرستاران بهداشت در دفع بهداشتی زباله، انواع فاضلاب ، روشهای تصفیه فاضلاب
جلسه پنجم		آلودگی صوتی : اثرات فیزیولوژیکی و پاتولوژیکی سروصدا، افت شنوایی به دنبال تماس با سروصدا ، حفاظت از شنوایی، وسایل حفاظت فردی شنوایی بهداشت پرتو ها : انواع ، منابع مواجهه انسان با پرتوها، واحدهای اندازه گیری تابش پرتوها، اقدامات حفاظتی در برابر پرتوها
جلسه ششم		بهداشت اماکن عمومی،مسکن: استانداردهای مسکن بهداشتی، بهداشت مسکن در روستا ، لزوم رعایت بهداشت اماکن عمومی ، بهداشت استخرهای شنا ،
جلسه هفتم		پرستاری بهداشت حرفه ای: نقش پرستار بهداشت حرفه ای ، مدل اپیدمیولوژیک تاثیرات متقابل سلامتی- کار، ارگونومی ، مخاطرات بیولوژیکی، شیمیایی ، مکانیکی، فیزیکی و روانی اجتماعی محل
جلسه هشتم		مدیریت بلایا: بلایای طبیعی و اقدامات لازم در شرایط اضطراری (سیل ، زلزله) انواع بلایا، چگونگی تاثیر بلایا بر مردم ، مدیریت بلایا (آمادگی، واکنش و جبران ، موقعیت تریاژ

مقررات: رعایت قوانین آموزشی دانشگاه و سایلنت بودن گوشی الزامی است	ناقلین فیزیکی و کنترل آن (مبارزه با جوندگان ، بند پایان و حشرات)
---	---

اهداف اختصاصی: (جدول زمان بندی جلسات)

نحوه ارائه درس (Teaching Method): سخنرانی ☒ پرسش - پاسخ ☒ بحث گروهی ☒ آزمایشگاهی ☐ نمایشی ☐ حل مسأله ☐

نحوه ارزشیابی: تکوینی (میان ترم) ☐ تراکمی (پایان ترم) ☒ کتبی: (تشریحی ☒ تستی ☒ شفاهی ☐ عملی ☐)

فهرست منابع درس: - ایلدر آبادی، اسحاق (۱۳۸۷). درسنامه پرستاری بهداشت جامعه (۳ و ۲ و ۱). تهران: جامعه نگر.

ب: طرح درس (lesson plan)

عنوان درسی:	موضوع درس:	رشته و مقطع تحصیلی :	نیمسال و سالت تحصیلی:	شماره جلسه*:			
پرستاری بهداشت محیط	مفاهیم بهداشت محیط ، بحران محیط زیست، بهداشت آب	پرستاری – کارشناسی	نیمسال اول	۱			
هدف کلی: دانشجو باید مفاهیم بهداشت محیط ، بحران محیط زیست، بهداشت آب آشنا شود.							
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):	حیطه یادگیری	مکان آموزش	نحوه ارائه درس:	رسانه و وسیله:	زمان (دقیقه)	شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی
۱	رابطه بین محیط و سلامت و بیماریهای انسان را توضیح دهد.	شناختی	کلاس یک	سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ	وايت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...	۹۰ دقیقه	امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)
۲	قواعد کلیدی مؤثر بر کار پرستاران در بهداشت محیط را معین کند.	شناختی					
۳	دو عامل اصلی دگرگونی در نظام اکوسیستم را توضیح دهد.	شناختی					
۴	اقدامات ضروری جهت کاهش آلودگی در محیط زیست را نام ببرد.	شناختی					
۵	بحران محیط زیست را شرح دهد.	شناختی					
۶	منابع آلودگی آب را بیان نماید	شناختی					
۷	سختی آب را تعریف کرده و معایب آن را توضیح دهد	شناختی					
۸	انواع گندزدایی آب را بیان کند	شناختی					
۹	کیفیت فیزیکی و شیمیایی و زیستی آب را شرح دهد	شناختی					
۱۰	اختلالات ناشی از ناخالصی و آلودگی آب را بیان نماید	شناختی					

عنوان درسی:	موضوع درس:	رشته و مقطع تحصیلی :	نیمسال و سالتحصیلی:	شماره جلسه*:			
پرستاری بهداشت محیط	بهداشت هوا و خاک : الودگی هوا ، منابع الودگی ، وارونگی ، شاخص های الودگی ، روش های پیشگیری	پرستاری – کارشناسی	نیمسال اول	۲			
هدف کلی: دانشجو باید با بهداشت هوا: الودگی هوا ، منابع الودگی ، وارونگی ، شاخص های الودگی ، روش های پیشگیری آشنا شود.							
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):	حیطه یادگیری	مکان آموزش	نحوه ارائه درس:	رسانه و وسیله:	زمان (دقیقه)	شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی
۱	اهمیت آلودگی هوا را شرح دهد..	شناختی	کلاس یک	سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ	وايت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...	۹۰ دقیقه	امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)
۲	طبقه‌بندی آلودگی هوا را توضیح دهد	شناختی					
۳	منابع آلودگی هوا را بیان نماید.	شناختی					
۴	شاخص‌های تعیین آلودگی را نام ببرد و شرح دهد. اثرات هوای آلوده را شرح دهد	شناختی					
۵	مهمترین اقدامات در پیشگیری از آلودگی هوا را ذکر نماید.	شناختی					
۶	نقش پرستار بهداشت در کنترل آلودگی هوا را بیان کند.	شناختی					
۷	اهمیت آلودگی خاک را بیان نماید.	شناختی					
۸	عوامل مهم در پایداری سموم شیمیایی در خاک را شرح دهد	شناختی					
۹		شناختی					
۱۰		شناختی					

عنوان درسی:	موضوع درس:	رشته و مقطع تحصیلی :	نیمسال و سال تحصیلی:	شماره جلسه*:			
پرستاری بهداشت محیط	کنترل بهداشت مواد غذایی	پرستاری – کارشناسی	نیمسال اول	۳			
هدف کلی: دانشجو باید با کنترل بهداشت مواد غذایی روش های نگهداری مواد غذایی شنا شود.							
تدوین کننده: محمدی							
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):	حیطه یادگیری	مکان آموزش	نحوه ارائه درس:	رسانه و وسیله:	زمان (دقیقه)	شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی
1	مفاهیم غذا و علم تغذیه را شرح دهید.	شناختی	کلاس یک	سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ	وایت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...	۹۰ دقیقه	امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)
۲	تأثیر تغذیه بر سلامتی انسان را شرح دهد.	شناختی					
۳	فساد مواد غذایی را تعریف نماید	شناختی					
4	انواع بیماری‌های ناشی از غذا را نام ببرد	شناختی					
5	مسمومیت غذایی را تعریف کند.	شناختی					
6	آلودگی اولیه و ثانویه مواد غذایی را با ذکر مثال تعریف نماید.	شناختی					
7	اصول کلی در پیشگیری از آلودگی‌های ثانویه را نام ببرد.	شناختی					
8	کنترل بهداشت مواد غذایی (گوشت،مرغ،تخم مرغ،شیر و...) را شرح دهد	شناختی					
9	روش های نگهداری مواد غذایی را شرح دهد.	شناختی					
10	عوامل مؤثر بر تغذیه انسان را شرح دهد.	شناختی					

عنوان درسی:		موضوع درس:		رشته و مقطع تحصیلی :	نیمسال و سالت تحصیلی:	شماره جلسه*:	
پرستاری بهداشت محیط		اهمیت دفع بهداشتی زباله ، مراحل دفع زباله ، روشهای دفع زباله ، بهداشت محیط بیمارستانها		پرستاری – کارشناسی	نیمسال اول	۴	
هدف کلی: دانشجو باید با اهمیت دفع بهداشتی زباله ، مراحل دفع زباله ، روشهای دفع زباله ، بهداشت محیط بیمارستانها آشنا شود.							
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):	حیطه یادگیری	مکان آموزش	نحوه ارائه درس:	رسانه و وسیله:	زمان (دقیقه)	شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی
۱	اهمیت دفع بهداشتی زباله را توضیح دهد.	عاطفی	کلاس یک	سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ	وايت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...	۹۰ دقیقه	امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)
۲	مراحل دفع زباله را ذکر نماید.	شناختی					
۳	انواع روشهای دفع زباله را شرح دهد	شناختی					
۴	نقش پرستاران بهداشت در دفع بهداشتی زباله را بیان کند.	شناختی					
۵	خطرات ناشی از دفع زباله به طریق غیربهداشتی را شرح دهد.	عاطفی					
۶	-طبقه بندی مواد زاید جامد را شرح دهد.	شناختی					
۷	روش دفع زباله های بیمارستانی را شرح دهد	شناختی					
۸	نحوه تبدیل زباله را به کود را شرح دهد	شناختی					
۹	اهمیت بازیافت در کشورهای فقیر را شرح دهد	عاطفی					
۱۰	راه کارهای اساسی ویژه بهینه سازی مدیریت مواد جامد شهری را شرح دهد.	شناختی					

عنوان درسی:		موضوع درس:		رشته و مقطع تحصیلی :	نیمسال و سال تحصیلی:		شماره جلسه*:
پرستاری بهداشت محیط		آلودگی صوتی و بهداشت پرتوها		پرستاری – کارشناسی	نیمسال اول		۵
هدف کلی: دانشجو باید با آلودگی صوتی و بهداشت پرتوها آشنا شود. تدوین کننده: محمدی							
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):	حیطه یادگیری	مکان آموزش	نحوه ارائه درس:	رسانه و وسیله:	زمان (دقیقه)	شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی
1	آلودگی صوتی را تعریف نماید.	شناختی	کلاس یک	سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ	وايت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...	۹۰ دقیقه	امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)
2	اثرات فیزیولوژیکی و پاتولوژیکی سروصدا را شرح دهد	شناختی					
3	اثرات شنیداری و غیرشنیداری سروصدا را بیان نماید	شناختی					
4	انواع افت شنوایی به دنبال تماس با سروصدا را نام ببرد.	شناختی					
5	مراحل مختلف ناشنوایی حرفه‌ای را برشمارد	شناختی					
6	برنامه‌های حفاظت از شنوایی را شرح دهد.	شناختی					
7	انواع وسایل حفاظت فردی شنوایی را نام ببرد.	شناختی					
8	پرتوهای خطرزا را با ذکر مثال توضیح دهد.	شناختی					
9	منابع مواجهه انسان با پرتوها را نام ببرد.	شناختی					
10	-اقدامات حفاظتی در برابر پرتوها را برشمارد.	شناختی					

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
معاونت آموزشی

عنوان درسی:	موضوع درس:	رشته و مقطع تحصیلی :	نیمسال و سالت تحصیلی:	شماره جلسه*:			
پرستاری بهداشت محیط	بهداشت عمومی، مسکن: استانداردهای بهداشتی، بهداشت مسکن در روستا	پرستاری – کارشناسی	نیمسال اول	6			
هدف کلی: دانشجو باید با بهداشت اماکن عمومی، مسکن: استانداردهای مسکن بهداشتی، بهداشت مسکن در روستا آشنا شود.							
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):	حیطه یادگیری	مکان آموزش	نحوه ارائه درس:	رسانه و وسیله:	زمان (دقیقه)	شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی
1	استانداردهای مسکن بهداشتی را لیست نماید.	شناختی	کلاس یک	سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ	وایت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...	۹۰ دقیقه	امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)
2	بهداشت مسکن در روستا را توضیح دهد.	شناختی					
3	لزوم رعایت بهداشت اماکن عمومی را شرح دهد.	شناختی					
4	بهداشت محیط مراکز بهداشتی درمانی و کنترل عفونت را توضیح دهد	شناختی					
	معیارهای ممکن بهداشت را توضیح دهید	شناختی					
6	مسکن و وضعیت سلامت افراد را شرح دهید	شناختی					
7	محیط زیست و بهداشت روستا را توضیح دهید	شناختی					
8	بهداشت محیط بیمارستان را تعریف کنند.	شناختی					

					شناختی	اصول پیشگیری از عفونت های بیمارستانی را ذکر نمایند. دانشگاه علوم پزشکی اردبیل معاونت آموزشی	9
					شناختی	موارد و مراحل بازرسی در کنترل بهداشت محیط بیمارستان را توضیح دهند.	10

عنوان درسی:		موضوع درس:		رشته و مقطع تحصیلی :		نیمسال و سالت تحصیلی:		شماره جلسه*:						
پرستاری بهداشت محیط		پرستاری حرفه ای: نقش پرستار بهداشت حرفه ای		پرستاری – کارشناسی		نیمسال اول		7						
هدف کلی: دانشجو باید با پرستاری بهداشت حرفه ای: نقش پرستار بهداشت حرفه ای آشنا شود.														
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):		حیطه یادگیری		مکان آموزش		نحوه ارائه درس:		رسانه و وسیله:		زمان (دقیقه)		شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی	
1	اهداف بهداشت حرفه ای را شرح دهد.		شناختی		کلاس یک		سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ		وايت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...		۹۰ دقیقه		امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)	
2	اهمیت بهداشت حرفه ای را بیان کند		عاطفی											
3	با استفاده از مدل اپیدمیولوژیک تأثیرات متقابل سلامتی – کار را توضیح دهد.		شناختی											
4	واژه ارگونومی را تعریف کند.		شناختی											
5	چند مورد از عوامل مربوط به میزبان که باعث افزایش خطر واکنش نامطلوب به مواد مضر موجود در محل کار می شود را ذکر کند		شناختی											
6	مخاطرات بیولوژیکی، شیمیایی، مکانیکی، فیزیکی و روانی اجتماعی محل کار را توضیح دهد.		شناختی											
7	اختلالات و بیماری های محیط کار را شرح دهد.		شناختی											
8	عوامل زیان آور فیزیکی در محیط کار را نام ببرد.		شناختی											
9	عوامل زیان آور شیمیایی در محیط کار را نام ببرد.و.....		شناختی											

نقش و دستار بهداشت حرفه‌ای را توصیف کند

1

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

0

معاونت آموزشی

شناختی

عنوان درسی:		موضوع درس:	رشته و مقطع تحصیلی :	نیمسال و سالتحصیلی:	شماره جلسه*:		
پرستاری بهداشت محیط		مدیریت بلایا و ناقلین فیزیکی و کنترل آن	پرستاری – کارشناسی	نیمسال اول	8		
هدف کلی: دانشجو باید با مدیریت بلایا و ناقلین فیزیکی و کنترل آن آشنا شود. تدوین کننده: محمدی							
ردیف	هدفهای رفتاری(دانشجو پس از پایان درس قادر خواهد بود):	حیطه یادگیری	مکان آموزش	نحوه ارائه درس:	رسانه و وسیله:	زمان (دقیقه)	شیوه ارزشیابی و فعالیتهای تکمیلی
1	اهمیت کنترل سموم در محیط زیست را بیان نماید	عاطفی	کلاس یک	سخنرانی و بحث گروهی- پرسش و پاسخ	وایت بُرد کامپیوتر ویدئو پروژکتور و ...	۹۰ دقیقه	امتحان پایان ترم (تستی و تشریحی)
2	حداقل یکی از طبقه‌بندی‌های مربوط به سموم را شرح دهد.	شناختی					
3	استانداردهای مربوط به مواد سمی را بیان کند.	شناختی					
4	اقدامات پرستاران بهداشت را در خصوص مواد شیمیایی ذکر نماید.	شناختی					
5	علل مختلف آسیب‌های فیزیکی را شرح دهد.	شناختی					
6	اقدامات درخصوص پیشگیری از آسیب‌های مختلف فیزیکی را توضیح دهد.	شناختی					
7	روشهای انتقال بیماری از طریق حشرات را شرح دهد.	شناختی					
8	روشهای مبارزه با حشرات را برشمارد.	شناختی					

					شناختی	روشنایی امپارز به جوادگان را شرح دهد. دانشگاه علوم پزشکی اردبیل	9
					شناختی	در مورد انواع بلایا (طبیعی، ساخته دست بشر) بحث کند.	1 0
					شناختی	چگونگی تأثیر بلایا بر مردم و جوامعشان را ارزیابی کند.	1 1
					شناختی	مفهوم در مورد مدیریت بلایا (آمادگی، واکنش و جبران) توضیح دهد	1 2
					شناختی	نقش پرستاران در مراحل آمادگی، واکنش و جبران مدیریت بلایا را بررسی کند.	1 3
					شناختی	اولویت‌ها را در یک موقعیت تریاژ بیان کند.	1 4
					شناختی	نقش صلیب سرخ در مدیریت بلایا را تحلیل کند	1 5

منابع:

ایلدراآبادی ، اسحاق . درسنامه پرستاری بهداشت جامعه (۱، ۲، ۳) انتشارات نشر جامعه نگر ۱۳۹۵

۲- آذربایجانی ، کریم و همکاران . جمعیت و تنظیم خانواده . انتشارات دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۹

۳- بی ، سی باساوانتیا .. در سنامه پرستاری بهداشت جامعه - ترجمه : میر محمد حسینی - یوسف حمید زاده اربابی . انتشارات بشری، ۱۳۹۱

۴- بقیانی مقدمه ، محمد حسین . اصول و کلیات خدمات بهداشتیتهران : شبیم دانش 1383

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

۵- اقیانی مقدمه ، احرام پوش ، محمد حسین . اصول کارآموزی در عرصه بهداشت ، تهران : شبیم دانش 1383

6- (حلم سرشت ، پیوش . دل پیشه ، اسماعیل . مجموعه 5 جلدی درسنامه جامع علوم بهداشت ، انتشارات چهر 1385

7) حسین ، میرمحمد . اصول اپیدمیولوژی و مبارزه با بیماریها برای پرستاران . تهران . نشر بشری 1385 .

8) حسینی ، سیدوحیده ، پرستاری بهداشت 1 ، تهران 1389

۹ (کشتکاران ، زهرا . نکات برتر پرستاری بهداشت جامعه ، بشری ، 1389

۱۰- قربانی ، علیرضا . محفوظ پور ، سعاد ، سلامت جسمی و استراتژی های بهبود آن در بهداشت مدارس ، تحفه ، 1389

۱۱- حاتمی ، حسین و همکاران . کتاب جامع بهداشت عمومی تهران : انتشارات ارجمند 1387)

12-Diem,Elizabeth. Community health nursing, philadelphia: wolters Kluwer CO, 2005

1۳- nies, marya. Mcwen, melanie. Community health nursing . third edition.w.b. saundurs co . 2001

14 – Carter .jean& Slack marion .Parmacy in public health . usa . inc .2010

15 – Skolwik . Richard . Essentials of global health . london : jones & bartlett publishers . 2008

16- Stanhope, M. Lancaster J. Community & public health nursing. St Louis: Mosbey: 2008

17-All Community Health Nursing & Environments Health book, last edition

18- Allender JA, Rector Warner .Community Health Nursing, seventh, .ed. New York: Wolters Kluwer, Co, 2010..

19- All ender Judith Ann; Spradly's Barbara Walton 2004; Community public Health Nursing. Sixth.ed New York: Lippincott Co...

20- clack Mary Jo, 2008;Community Health Nursing: Prentice Hall Health

21- Friedman M 2003,. Family nursing, research, theory &practice ,prentice hall, 5th Ed,

22- Nies, Mary A.M. Ewen, Melanie. 2001. Community Health Nursing. Third Edition. London: WB. Saunders Co.

23- Sallivan,JR,Kriger.(2001).clinical Environmental Health,and Toxic Exposure.(3rd ed).

24- Smith Claudi Maurer Frances 2000. Community Health Nursing second Ed London W.B Saunders Co.